Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvi in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale av.

Office of publication: 2657 So. Lawndale ave. Telephone: Lawndale 4635.

LETO—YEAR XVI. Cena lista je $5.00. Entered as second-class matter January 25, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., četrtek, 4. oktobra (Oct. 4), 1923. Subscription $5.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 233.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Governer Walton poražen v oklahomskih volitvah.

Pričakovati je večino 200,000 glasov. Glasovanje za delavsko odškodnino in proti njej skoro enako. Volitve so se vršile docela mirno. Podeželno glasovanje lažje od onega po mestih. Vojaški bonus bo najbrž poražen. Governer smatra volitve za nepostavne.

Oklahoma City, Okla. — Dosedaj znani izid splošnih državnih volitev, ki so se vršile zadnji torek, dokazuje, da je ustavni amendment, ki pooblašča državno postavodajo, da se sme sniti na lastno inicijativo glede javne obtožbe, naperjene proti temu ali onemu državnemu uradniku — sprejet z ogromno večino kljub proklamaciji, v kateri je sedanji governer Walton prepovedal torkove volitve.

V torek ponoči je 1,361 volilnih okrajev sporočilo izid glasovanja. Iz tega izida je posneti, da je bilo 142,896 glasov oddanih za tisti amendment, a samo 36,237 pa proti njemu.

Število volilnih okrajev, v katerih je znan izid torkovega glasovanja, ne predstavlja popolnoma polovice volilnih okrajev v državi, zakaj, vseh volilnih okrajev v državi je 2,837. Vendar pa pravijo, da je to že polovica tistih okrajev, v katerih so šli ljudje na volišče.

V okrajih Cimarron in Harper z dvanajstimi, oziroma tridesetimi volilnimi okraji, niso šli ljudje volit, ker ni državni volilni odbor poslal tja za volitev potrebnih stvari. Po mnogih drugih volilnih okrajih ni šlo ljudstvo volit, oziroma niso bila odprta volišča radi zmešnjave, ki je nastala vsled nasprotujočih si odredb od strani governerja, generalnega državnega pravdnika in državnega volilnega odbora.

Vse to in pa zelo lahko glasovanje na kmetih bo zelo skrčilo število glasov, ki so jih governerjevi nasprotniki cenili na 450,000.

Slabo vdeležbo po kmečkih volilnih okrajih je pripisovati governerjevemu razglasu, v katerem je odredil prave volitve na dan 6. decembra. Ali njegovi nasprotniki trde, da je dež veliko pripomogel k slabi vdeležbi na kmetih.

Predlog za privoljenje vojaškega bonusa v znesku po $30,000,000 je najbrž poražen. Izid glasovanja v 660 volilnih okrajih kaže, da je glasovalo 34,645 ljudi za bonus, 46,021 pa proti.

Če se bo to razmerje zdržalo po vseh volilnih okrajih, potem bo vojaški bonus doživel že drugi poraz, ko je bila dana njegova usoda oklahomskim volilcem v roke.

Glasovanje za predlog, po katerem bi naj bila določena industrijska odškodnina v slučaju smrti uslužbencev, se zdi, da je precej enako.

Predlog za to, da se bo dalo voliti tudi ženske v vse državne urade, bo najbrž sprejet.

Volitve so se vršile mirno.

"Gospodje, baj se je šele pričel. Jaz sem še vedno governer in v boju proti kuklukaveem ne popustim niti za las."

To so bile prve besede, ki jih je izrekel governer Walton glede torkovih volitev pred časnikarskimi poročevalci, ki jih je sprejel v svojem stanovanju.

"Iz izidov, kolikor jih je znanih doslej, je razvidno, da ne bodo oddani glasovi na torkovih nepostavnih volitvah presegali 150,000. Normalni glasovi v državi znašajo navadno pol miljona."

"Toliko glasov je bilo oddanih, ko sem bil jaz izvoljen. Tako je lahko videti, da je šla samo tretjina volilcev na volišče. Le malo mojih prijateljev se je vdeležilo te volitve. Prava in postavna volitev je določena na dan 6. decembra."

Governer je dejal, da ga ni presenetilo glasovanje v mestu Oklahoma City, zakaj, governerjevi pristaši so se domala vsi zdržali glasovanja. Mesto je bilo proti njemu tudi tedaj, ko je bil izvoljen za governerja.

Walton ni hotel povedati, kaj bo njegov prvi korak po volitvah, ali njegovi prijatelji so namignili, da si bo governer prizadeval na vse kriplje razveljaviti torkove volitve.

Republikanci izbrali tekmeca proti Smallu.

Chicago, Ill. — Državni senator Thurlow G. Essington iz Streatorja v okraju La Salle, bo vodil republikanske sile v governerskih primarnih volitvah proti governerju Smallu meseca aprila v prihodnjem letu.

Zastopniki šesterih kandidatov — in sicer Essingtona, gen. državnega pravdnika Brundaga, državnega senatorja Glenna, Harrisona, Tannerja in Oglesbyja — so po celodnevnem pogajanju izbrali senatorja Essingtona za governerskega tekmeca proti Smallu, ki je še pred nedavnim naznanil, da se hoče iznova poganjati za governersko službo.

V bližnji bodočnosti nameravajo republikanski predstavitelji iz vseh delov illinoiške države imeti "odobritveno" konvencijo, na kateri hočejo dobiti potrditev svoje izbere. Konvencija se bo najbrž vršila v Peoriji.

Essington je sredi svoje druge dobe v državnem senatu. Lani se je proti njemu borila državna administracija z vsemi svojimi močmi. Governer Small je postavil proti Essingtonu Maksa Murdocka na primarni volitvi. Ali senator je porazil državno mašino.

Ruski knezi in baroni so tu.

Ameriški bogataši so jim plačali pot iz Carigrada v Ameriko.

New York, N. Y. — Devetintrideset ruskih plemenitih cepinov in capink je prišlo 2. oktobra s parnikom iz Carigrada. Prišli so z drugimi naseljenci vred v medkrovju. V skupini je enajst knezov, dvanajst kneginj, šest baronov, osem baronic in dva grofa. Cela skupina je prinesla seboj 36 rubljev gotovine.

Grof Ivan Peterhof je vodja skupine. Dejal je, da so pobegnili iz Rusije, ko so sovjeti prevzeli oblast in potem so se stikali po Carigradu, dokler niso prišli v dotiko z bogatimi Američani, ki so jim plačali vožnjo v Ameriko.

ZVEZNO NAJVIŠJE SODIŠČE PRIČELO POSLOVATI.

Washington, D. C. — Zvezno najvišje sodišče je pričelo svoje posle dne 1. oktobra. V celem čaka 580 zadev sodne rešitve. Med temi jih je preostalo 368 nerešenih iz zadnje poslovne dobe, ki se je končala v mesecu juniju. Med počitnicami je prišlo še 200 novih zadev v rešitev.

Industrijski program novozelandskih delavcev.

Wellington, Nova Zelandija. — (Fed. Press.) — Delavska stranka Nove Zelandije je na svoji nedavni letni konferenci sprejela sledeči industrijski program:

1. Delavci morajo imeti delo ali pa podporo od države.
2. Delavnik ne sme presegati pet dni in 40 ur v tednu.
3. Popolno pripoznanje delavskih unij.
4. Popolna ravnopravnost med spoloma v vseh panogah življenja. Enaka mezda za enako delo ne glede na spol.
5. Dobra stanovanja in unijske mezde za vse mezdne delavce.
6. Pravica do vse mezde za časa bolezni in brezplačna bolniška oskrba.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Oklahomski governer izgubil prvo bitko s kukluksi. Predlog, da se legislatura lahko sama skliče k zasedanju, je bil sprejet s splošnim glasovanjem.

Boj proti kukluksom v Indiani.

Pennsylvanski governer Pinchot zaprl 1,300 salunov v Philadelphiji.

Poizkušnja z veliko zračno ladjo ZR-1 se je obnesla.

Illinoiski republikanci izbrali protikandidata napram Smallu.

Ameriški kapitalisti vlačijo propadlo rusko aristokracijo v Ameriko.

Inozemstvo.

Zmešnjava v Nemčiji je vedno večja. Socialisti so se dvignili proti diktaturi in povzročili krizo v vladi. Bavarski diktator se na zmeni za Berlin in vlada kot car.

Požar uničil veliko bolgarsko mesto.

Zavezniki zapustili Carigrad in Turki so zopet gospodarji mesta.

Krvni davek rudarjev.

344 mrtvih in 26,080 ranjenih v metalnih rudnikih v prejšnjem letu. — 295 premogarjev ubitih v avgustu.

Washington, D. C. — (Federated Press.) — Zvezni rudniški biro poroča, da je bilo 344 rudarjev ubitih in 26,080 telesno poškodovanih v metalnih rudnikih Združenih držav v letu 1922. Vštetih je tudi 47 rudarjev, ki so izgubili življenje v zlatem rudniku Argonautu (Kalifornija) zadušeni vsled ognja.

Te številke pomenijo, da na vsakih tisoč rudarjev v metalnih rudnikih so bili trije ubiti in 288 je bilo ranjenih. Število žrtev je veliko večje kot je bilo v letu 1921. — Delo v kamnolomih je zahtevalo 132 mrtvih nezgod in 11,839 telesnih poškodb. Na vsakih tisoč delavcev v kamnolomih so bili približno štirje ubiti in 241 ranjenih.

Krvava statistika za premogovnike se vodi posebej. Premogarji plačajo leto za letom največ krvnega davka. Številke za letošnji avgust so grozne: 295 premogarjev je bilo ubitih samo v tem mesecu, vštevši 99 žrtev v Kemmererju. Vseh žrtev v prvih osmih mesecih t. l. je bilo 1738. To pomeni, da so približno štirje premogarji ubiti na vsakih miljon ton nakopanega premoga.

TURKI ZOPET GOSPODARJI CARIGRADA.

Zadnje zavezniške čete zapustile staro glavno mesto Turčije.

Carigrad, 3. okt. — Zadnje zavezniške čete so včeraj odšle iz Carigrada in Turki so zopet gospodarji v svojem starem glavnem mestu. Poslovilne vojaške ceremonije so trajale pol ure, nakar so izginile zavezniške zastave na javnih mestih in pokazale so se turške zastave. Turška vojaška posadka pride v Carigrad v soboto.

V pristanišču je ostala po ena križarka in dva rušilca vsake zavezniške države kakor se glasi pogodba. Tu ostanejo do decembra tega leta.

Japonski svilni trust pesti ameriške tovarnarje.

Tokijo, 3. okt. — Šestdeset borzijanov iz Jokohame, ki sestavljajo trust svile, ugroža ameriške svilopredilnice in svilotkalnice v Patersonu in Passaicu, N. J. Trust noče pošiljati surove svile v Ameriko izza potresne katastrofe. Japonci navadno pošiljejo 35,000 svežnjev svile v Združene države na mesec, od 1. septembra pa niso poslali več ko 4500 svežnjev. To pomeni, da je nastalo pomanjkanje surove svile v Ameriki in omenjene tovarne morajo zapreti vrata 15. oktobra, ako ne dobe potrebnih surovin iz Japonske. Jokohamski trust ima na rokah 100,000 svežnjev svile, ki je ušla uničenju za časa potresa in požara. Trust menda čaka, da bodo Američani plačali višjo ceno, ko pridejo v škripce za surovo svilo.

OGROMNA ZRAČNA LADJA ZR-1 PLULA NAD ČIKAŠKIM MESTOM.

Na cestah, parkih in strehah se je vse trlo radovednega prebivalstva, ko je orjaška zračna ladja ZR-1 veličastno in počasi plula nad mestom.

LADJA SE JE "PRIKLONILA" BURNEMU IN NAVDUŠENEMU POZDRAVU.

Chicago, Ill., 3. oktobra. — Mornariška zračna ladja Leviathan, ogromno letalo ZR-1, je liki zlat delfin dremaje v morju zlatih solnčnih žarkov počasi plula nad čikaškim mestom v torek popoldne.

Tako nizko se je 'priklonila' v priznanju burnega pozdrava od strani čikaškega prebivalstva, da bi mogel človek zagnati pomarančo v to ali ono gondolo tega ogromnega zračnega vozila, kakor se je zdelo. Nato pa se je izpustila navzgor kakor galeb, plula nad jezerskim obrežjem ter potem odplula proti vzhodu, koder ima v Lakehurstu, N. J., svojo lopo.

Miljon ali še več Čikažanov je moralo gledati ta brezprimerni prizor, ki je bil veličastnejši in divnejši, kakor pa se je dalo pričakovati.

Zvenečе sirene, zvoneči zvonovi, tuleči rogovi, vihrajoče ameriške zastave, mahajoči žepni robci in klobuki, vse to je pozdravljalo velikansko zračno ladjo, ki je plula nad čikaškimi strehami, ki so bile natlačene polne radovednega občinstva. Njeni stroji so tako močno delovali, da je bilo prav razločno slišno njih ropotanje.

Velikanska zračna ladja je po brezžičnem brzojavu neprestano v zvezi s svetom, nad katerim pluje milijo na minuto, in najmanjša sitnost je lahko nemudoma naznanjena tukaj in podrugod.

Mornariški uradniki menijo, da je sedanji polet te zračne ladje brezprimeren uspeh, in če bo ta njena pot brez vsakršne nesreče, potem namerava poleteti iz Lakehursta v Panamo ter se vrniti preko Kube. Sedanji polet v St. Louis in nazaj krije približno 2,000 milj.

S tem poletom so hotele mornarične oblasti dognati, ali so take zračne ladje praktične ob različnih atmosferičnih razmerah med obrežji in višjimi zelinskimi višinami, ali ne. In ta zračna ladja ZR-1 je doslej v vsakem oziru dokazala, da je popolnoma zanesljivo zračno vozilo.

Orjaška zračna ladja lahko razvije hitrost do 70 milj na uro. Njeno moštvo sestoji iz šestindvajsetih ljudi. Nositi more 100 potnikov v šestih gondolah, pritrjenih na njen obod. Vsaka gondola nosi motor s 360 konjskimi močmi.

Obod je napolnjen v dvajsetih vrečah s helijem, ki je neužigljiv. Ogrodje je iz aluminija. ZR-1 je 680 čevljev dolgo zračno vozilo, v premeru meri 78 čevljev. Celotna vsebina meri 2,152,200 kubičnih čevljev.

PINCHOT DAL ZAPRETI 1,300 SALUNOV.

Philadelphia, Pa. — Zvezne in državne oblasti so dale zapreti v Philadelphiji 1,300 salunov. Vsak salunar je prejel tozadevno obvestilo in naročilo, naj prenehа s svojo obrtjo nemudoma. Governer Pinchot je vodil celo zadevo.

Istočasno je Pinchot naznanil, da se bo ta pogon nadaljeval, dokler ne bo vseh sedeminšestdeset okrajev v Pennsylvaniji pod plaščem prohibičnе postave.

NOVI SODNI NAČELNIK V MINNESOTI.

Minneapolis, Minn. — Samuel B. Wilson iz Mankata je novi sodni načelnik najvišjega sodišča v Minnesoti.

On je naslednik Calvina L. Brownu, ki je umrl predzadnjo nedeljo.

Rojen v Missouri pred petdesetimi leti se je Wilson preselil s svojimi starši v kraj Mankato, kjer je dovršil ljudsko šolo. Univerzo je dovršil l. 1896.

Delavstvo Nemčije proti trojni diktaturi.

Konflikt med diktatorji in delavci je vedno večji. Socialisti so zavrgli ultimat, da se morajo podvreči diktaturi industrialcev. Sedanji vladi bo morda sledila vlada treh diktatorjev. Monarhistična črna garda zbira svoje sile za napad na Berlin.

Berlin, 3. okt. — Združeni socialisti so danes zmagali v prvi bitki s Stresemannom. Vlada je odgodila svojo zahtevo za vstop nacionalistov v vlado in odpravo osemurnika. Vladna kriza pa še ni končana. Stinnesova "ljudska stranka" zahteva, da socialistični finančni minister Hilferding odstopi in nacionalist pride na njegovo mesto.

Berlin, 3. okt. — Kaos, v katerem se potaplja Nemčija, vedno bolj raste in kipi. Stranka združenih socialistov, ki je doslej delila z buržoazijo odgovornost za kaotične razmere, je končno spoznala, da je zašla predaleč na desnico in dalje ne more več iti. Stranka se je zedinila s Stresemannom glede vojaške in finančne diktature za obrambo republike, toda Stresemann hoče še več. Stinnesova "ljudska stranka", katere pristaš je Stresemann, okorajžena vsled neupogljivosti bavarskih reakcionarjev, je pričela pritiskati na berlinsko vlado, naj se pomiri z bavarskimi diktatorji in posnema monakovega diktatorja Kahra.

Stresemann je poslušnil Stinnesa in včeraj dal ultimat socialistom, da se morajo odreči osemurnemu delavniku in omejiti oblast delavskih svetov. Industrialisti so namreč povedali Stresemannu, da bodo plačevali nove davke in reparacije le pod pogojem, če se podaljša delavnik in znižajo delavske mezde.

Zastopniki združenih socialistov so razpravljali o ultimatu vse dan včeraj in naposled sklenili, da zavržejo ultimat. Socialisti so odgovorili, da sprejmejo vojaško in finančno diktaturo, nikakor pa ne sprejmejo ekonomske diktature. Dalje so socialisti odgovorili, da sprejmejo vojaško diktaturo le s pogojem, če vlada takoj nastopi proti monarhistom na Bavarskem in razglasi Kahrovo diktaturo in obsedno stanje za nepostavno. Ako vlada ne stori tega, tedaj mora biti konec diktature, če ne, bodo združeni socialisti podprli zahtevo komunistov, da sedanja vlada odstopi.

Posledica tega konflikta bo padec vlade najbrž še danes. Dva ministra sta že podala ostavko. Kaj bo rezultat tega, še ni jasno. Poroča se, da vlado nadomesti triumvirat (vlada treh mož), ki bo vodil diktaturo. V tem triumviratu bodo Stresemann, general Seeckt in predsednik Ebert. Da bo diktatura neovirana, namerava Stresemann razpustiti parlament.

Socialistični poslanci so včeraj v zbornici ostro napadli diktatorja Geslerja, ki noče vzeti energičnih korakov proti monarhistom. Socialisti pravijo, da so Stinnesove čete izvršile napad na Kuestrin; dvanajst drugih trdnjav je v enaki nevarnosti napada. Posadke narodne garde niso zanesljive in v odločilnem trenotku se nedvomno pridružijo monarhistom. Monarhistična "črna garda" — kakor imenujejo socialisti oborožene monarhistične tolpe — se odprto mobilizira in zbira v bližini Berlina in napad na glavno mesto ni izključen.

Bavarski diktatur Kahr je včeraj zopet ignoriral berlinskega diktatorja, General Lossow, zvezni vojaški komisar Bavarske, je prejel odredbo iz Berlina, da mora ustaviti Hittlerjev list "Voelkischen Beobachter", glasilo bavarskih fašistov v Monakovem. Ko je hotel Lossow izvršiti ukaz, mu je Kahr prepove dal dotakniti se lista. Hittlerjev list, ki je bil zadnji teden zaplenjen samo za en dan, sme zdaj svobodno izhajati, toda socialistični in komunistični listi nimajo te svobode.

Bavarski se najbrž pridruži še Wuertemberg v separatistični akciji proti Berlinu.

Monakovo, 3. okt. — General Ludendorf, bivši upravitelj nem-

(Dalje na 3. strani.)

Veliko bolgarsko mesto uničeno.

Komunisti obdolženi, da so povzročili požar.

Sofija, 3. okt. — Mesto Vratca, 40 milj severovzhodno od Sofije, ki šteje 50,000 prebivalcev, je danes kup osmojenih razvalin. Požar, ki je nastal včeraj zgodaj zjutraj vsled neke skrivnostne eksplozije, je uničil vse mesto. Par sto oseb je izgubilo življenje v ognju. Gasilci so prišli iz vseh bližnjih krajev, celo iz Sofije, toda njihov napor je bil zastonj radi močnega vetra, ki je zanesel plamen celo v predmestja.

Vlada dela komuniste, da so povzročili razstrelbo.

Neznosen položaj nemškega delavca.

Pred enim mesecem je tedenska plača znašala 96 centov, danes je pa še slabše.

Berlin. — (Fed. Prem. Poroča L. P. Loechner.) — Dne 10. septembra je bil dolar vreden 66 miljonov mark. Najboljše delavske plače so takrat bile kakor sledi: navadni tovarniški in pivovarniški delavci, 66 miljonov mark ali 98 centov na teden; knjigovezi, 82,800,000 mark ali $1.23 kovinarji 101,200,000 mark ali $1.53.

Delavci v mnogih drugih strokah so bili slabše plačani. Navedene mezde so bile "najboljše". Kaj pa more delavec v Nemčiji dobiti za svoje "miljone"! Istočasne cene življenja so bile sledeče: funt mesa 11 miljonov mark, funt masti 13 in pol miljona mark, funt masla 18 miljonov, 10 funtov krompirja dva miljona, funt svežih sliv dva miljona, hlebček kruha 720,000 mark, dvanajst voznin na cestni železnici pet miljonov, funt rib osem miljonov, liter mleka 1,260,000 mark. Skupaj 60,980,000 mark. Plača za ves teden pa znaša 64 miljonov mark. Vsa plača gre za živila in voznino — za obleko, stanarino, luč, kurivo in časopise ne ostane nič.

Te številke dokazujejo, v kakih groznih razmerah živi delavec v Nemčiji. In danes je še slabše.

SLANA KONCEM TEGA TEDNA.

Chicago, Ill. — Slana je blizu, in če se slučajno pripeti, da jo dobimo že koncem tega tedna, se nam naj ne bo zdelo pravnič čudno. Skupina severnih vetrov tišči na temperaturo na srednjem zapadu, in če se bodo ti vetrovi zdržali ob sedanjem gibanju in pritiskanju, potem je pričakovati, da bodo prišli na svojo najnižjo temperaturo nekako dne 5. oktobra.

Zadnji topli val, ki je bil nekakšna skorja prihajajočemu mrzlemu toku, je šel preko čikaškega mesta dne 28. septembra. Potem je bila temperatura povprečno štiri stopinje nad normalno toploto in devet stopinj pa nad povprečnostjo v letu. Solnčna gorkota je pet stopinj pod normalno. Kar se dvigne navzgor, mora pozneje priti navzdol.

V vremenu pride navadno za ekstremom ekstrem v nasprotni smeri. Če bo temperatura dvignе do 9 stopinj, in če ostane tekoča povprečnost, potem je pričakovati, da pade temperatura za 14 stopinj.

VREME.

Chicago in okolica: V petek jasno. Lahki zapadni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 58, najnižja 52. Solnce izide ob 5:49, zaide ob 5:29.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) $5.00 na leto, $2.50 za pol leta in $1.25 za tri mesece; Chicago $6.50 na leto, $3.25 za pol leta, $1.65 za tri mesece, in za inozemstvo $8.00.

Naslov na vse, kar ima stik z listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $5 per year; Chicago $6.50, and foreign countries $6.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (Augusta 31-23) poleg vašega imena na naslovni nalepki da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

OKLAHOMSKA ZMEŠNJAVA.

Kdor je čital zadnje dni vesti in brzojavke o dogodkih v Oklahomi, je mogoče mislil, da pride do krvavega spopada med kukluksovci in državnimi oblasti.

Povod celi zmešnjavi je kukluksovska samopašnost, zvezana s kukluksovsko diktaturo.

Kukluksi so nekemu nesrečnemu zamorcu odrezali uho in neki kukluksovec je silil žrtev, da sne svoje lastno uho. To je zločin, kakeršni so bili v navadi pri divjih narodih, pri katerih je še odločal zakon močnejšega. Ni pa ostalo samo pri tem kukluksovskem grozodejstvu. Noben državljan ni bil več varen, da ga ponoči obiščejo kukluksi in izvrše nad njim bestijalno nasilje. Nekatere žrtve so bičali, da je viselo meso z njih in na to so jih izgnali. Druge so samo izgnali in jim zagrozili s smrtjo, ako se vrnejo. Zopet druge so prisilili, da so proti njih volji stopili v zakonski stan. Ljudstvo se je obračalo za pomoč na lokalne oblasti, ki pa niso ganile, ker je bilo veliko javnih uradnikov članov nevidnega kukluksovskega cesarstva.

Žrtve so se obrnile za odpomoč na governerja. Ko je governer izvedel o bestijalnem činu, da se neki žrtvi odrezali uho in jo nato silili, da sne svoje lastno uho in mu pri tem grozili s smrtjo, ako ne sne svojega ušesa, je governer Walton proglasil vojno stanje za okraj Tulso, v katerem so kukluksi najhuje gospodarili. Vojno stanje je bilo proglašeno, da se doženejo krivci, ki so izvrševali te zverinske čine.

Takoj po proglašenju vojnega stanja so vsi nazadnjaški listi složno udarili po governerju Waltonu, češ, da ni imel pravice proglasiti vojnega stanja.

Kukluksi so se bali, da bodo razgaljene njih grozodejstva in njih hudodelstva dognana. Pričeli so intrigirati.

Pritiskati so pričeli na governerja, da prekliče vojno stanje. Governer se ni udal, ampak je vztrajal na svojem stališču, da vojno stanje ostane proglašeno, dokler ne bodo državljani zopet varni pred kukluksovci in bo preiskava o kukluksovskih zločinih dovršena. Kukluksovski voditelji se na to izigrali novo potezo. Ustava Oklahome pravi, da legislatura obdržava dveletna zasedanja, kot je določeno, kar pa ne preprečuje, da governer skliče izredno zasedanje legislature. Ampak kukluksi so tolmačili po svoje in ne tako, kot je zapisana.

Governer izjavlja, da je med člani legislature veliko privržencev in članov Kukluksklana. Legislaturni poslanci so na to med sabo krožili izjavo in jo podpisali, po kateri se naj legislatura sama odsebe skliče k izrednemu zasedanju. Po njih mnenju so za sklicanje legislature k izrednem zasedanju potrebni podpisi nadpolovične večine članov legislature. Po governerjevem mnenju je bilo tako sklicanje legislature neustavno in governer je izredno zasedanje legislature preprečil z vojaško silo.

Na to so kukluksi prišli z drugo potezo. Vložena je bila peticija, da se ustava tako spremeni, da se legislatura lahko sama skliče k izrednemu zasedanju in v torek je imelo ljudstvo o tem ustavnem amendmentu glasovati. Governer ni držal križem rok. Proti tej potezi se je obrnil na sodišče in stvar je zdaj pred najvišjim sodiščem. Za to izjavlja governer, da ne prizna izida glasovanja v torek, ker je nelegalno. Obenem je pa odredil, da se glasovanje o omenjenem amendmentu vrši šele šestega decembra tega leta. Poleg izjavlja governer, "ako želi ljudstvo spremeniti ustavo, da lahko kukluksovski člani obtožijo njegovega governerja in tako odstranijo legalne ovire proti klanovski brezpostavnosti, tedaj nemara biti več governer in svetuje, da se prizna suverenost nevidnega cesarstva."

Homatije v Oklahomi pokazujejo, kako lahko organizirana manjšina ukazuje v državi, akoravno je v nji uvedena demokracija. Ko so sedanji legislaturni poslanci kandidirali v legislaturo, ni nobeden stopil pred ljudstvo in dejal, da je član Kukluksklana in da bo varoval to organizacijo, ako bo preganjana zaradi njenih zločinov. Res je ljudstvo izvolilo poslance! Ampak poslanci, če so kukluksklani in če niso tega povedali odprto v svojih kandidatskih govorih, so varali ljudstvo. Kajti noben človek ne more služiti ljudstvu, a obenem tajni organizaciji, ki ima posebne namene in cilje.

SLIKE IZ NASELBIN.

Fostoria, Ohio. — Smelo trdim, da iz tega mesta ni bilo še nobenega dopisa v "Prosveti", kajti kot sem pronašel, sem jaz med prvimi. To malo mestece šteje, kot sem se informiral od tukajšnjih domačinov, okrog 13 tisoč prebivalcev, ki so po večini Američani. V dotiko sem prišel tudi s par Litvinci in Poljaki. Za ostale narode pa mi dosedaj ni znano, ali so kaj tu zastopani ali ne. Gotovo je pa kak Italijan, kajti vrabca in Italijana, pravijo, je dobiti povsod.

Mesto Fostoria ima lepo lego in leži kakih 35 milj južno od mesta Sansudsky ter okrog 40 milj južnozapadno od Toleda, O., ob glavni progi Band O. železnice. Je še par drugih prog, ki vodijo skozi kot L. E. R. R., Hocking Valley Big Fom R. R., Nickel Plate. Skozi tudi pelje pouličn železnica iz Clevelanda do Lima, Ohio.

Kot sem izvedel, v tem kraju ni več kot kakega pol ducata tovarn in še te so bolj male, da v nobeni ne dela preko tisoč delavcev. Za eno najboljših tovarn štejejo The Seneca Wire Mfg Co., ki pa je po mojem mnenju ravno najrobe, kolikor še tiče plače in reda. Tu je povečini akordno delo (delo od kosa), dinarji pa imajo od 30 do 40 centov na uro. V tej tovarni sem zaposlen tudi jaz, in sicer v departmentu, kjer izdelujejo fino žico.

Ko pridem zjutraj v tovarno, navadno ob šestih zjutraj, vidim skoraj vse moje sodelavce še pri delu, čeravno je rečeno, da z delom pričnejo čele ob šestih. Na vprašanje, zakaj pričnejo tako zgodaj, mi je rekel moj predelavec, da nekateri začnejo še ob petih ter končajo ob desetih in celo enajstih zvečer.

Pomislite, rojaki, sedemnajst ur dela na dan! In ko sem jih vprašal, po koliko zaslužijo na dva tedna, so mi odgovorili da po $60 in $70. To je resnica in kdo bi morda smatral za laž, lahko pride sem in videl bo, da je popolnoma resnica. Zakaj so pa take razmere, je prav lahka uganka. Tu ne poznajo nobene delavske organizacije, pač pa poznajo patriotizem. Zato se jim pa tako godi. Ampak po mojem mnenju je še predobro, kajti po njih delih za delavsko stran še tega ne zaslužijo. Dobi se med njimi tudi kak zaveden delavec, ali kaj si more pomagati, ker žrtev je nezavedne mase. Take so razmere, kjer delavstvo ni organizirano ali vsaj poučeno o problemih delavskih organizacij.

Pire v Clevelandu nam je včasih dajal za vzgled Američane, češ od tega naroda se učite, ta vam bo pokazal, kako si boste izboljšali položaj. Gotovo si je mr. Pire tačas mislil, da je Amerika samo med Lovšetom in Krakerjem, kajti če bi se le toliko odolil, da bi šel v West Park in pakrat prevohal duhove iz tovarn za umetna gnojila, bi se drugače izrazil o Američanih in delavstvu vobče. Pisal je tudi: Kaj kritizirajo za zahvalo, ko jim je Amerika napolnila mize z vsem najboljšim, da so sedaj preobjestni.

Ako bi mr. Pire imel le nekaj slike delavskega življenja, bi se nikoli tako ne izražal, kajti kdor pozna muke in trpljenje delavca, mora priznati, da delavčev kruh je grenak in delavčevi centi so krvavi, ako je delavec sploh toliko srečen, da kaj prihrani za stara leta.

Patriotizem naj velja do gotove meje in ravnotako šovinizem. Patriotizirati in šovinizirati v škodo sebi in delavski masi pri zavednem ljudstvu ni več v modi. V modi je gotovo še pri izkoriščevalcih in frakarjih, ki žive na račun delavstva ter od delavskih žuljev. Omenil sem sedaj o Američanih, da niso po večini poučeni o zadevah delavstva, ampak to naj velja tudi za naš narod, kajti tudi med nami večina ne ve, kje jo čevelj žuli. Da ne bom delal izjeme, tudi sebe prištevam med ono večino. Ampak ni moja krivda, ker nisem organiziran, pač pa so vzroki, ker ne spadam v take stroke. Sem pa vedno za pravo organizacijo in pomagam kjerkoli morem za prospeh. Med temi pa se jih dobi mnogo, ki celo škodujejo, čeprav so včasih celo voditelji.

Dobro organizacija in dobro vodstvo sta velike koristi ne samo organiziranim delavcem, temveč splošno delavski masi. Zato je vsakega delavca dolžnost, da zanje propagira in jih podpira. Ne mislim na strokovne in politične. Na verske organizacije se bolj razume Grdina v Clevelandu ali Kazimir. Onadva vesta, da bosta ona in vera odrešila delavstvo in mu prekrbela sveti raj za groše na tem svetu. Če panimaš bakšiša, pojdi kjer ni muh, je njih pravilo. Vse za vero in bakšiš, nezavedna moja masa!

Ako delavec samostojno misli, takoj pride do zaključka, da vera ni še naredila kake koristi delavstvu, temveč mu je in mu še vedno škodi. Ravno katoliška cerkev nosi madež radi svojega nastopanja proti revnemu ljudstvu še tisočletja nazaj, katerega pa je posebno okrvavila v svetovni vojni. Služila je v obrambo cesarskim despotom in raznim imperialistom, blagoslavljala je orožje, katero je potem sekalo glave nedolžnim otrokom in so padale pod njim miljonske žrtve.

Tako nam je služila ter nas varovala tista vera, za katero se še zdaj v dvajsetem stoletju nekateri ogrevajo, katerim še ni dosti, da je bilo prelite toliko nedolžne krvi. Radi bi zopet pahnili ljudstvo v dobo inkvizicije. Kdor je za kulturo ter odpravo zločinov in vojn, ne bo nikoli ravnal po naukih kutarjev in njih kolegov, temveč bo stopil v vrste zavednega delavstva in ustvaril si tukaj boljšo bodočnost ne pa mislil na ono, ki jo kutarji oznanujejo na onem svetu, medtem ko si oni sami kopičijo bogastvo in gledajo za boljšo eksistenco na tem svetu. Še celo k božjim namestnikom se prištevajo.

Proč od takih oznanjevalcev, ki bi nas radi pahnili v dobo teme, orožja in moritve. Vaši časi se minili, inkvizicija je strta, kralji in plemiči so se poizgubili in Mussolini je tudi na robu propada v vsem njegovim katoličanstvom.
— **J. Križmančič.**

S pota. — Obljubil sem bil poročati iz Ohija. Torej naj še kaj pišem o Clevelandu, kake spremembe so tam, odkar ga obiskujem (nad 30 let). Cleveland je pred tolikim časom imel le malo Slovencev, a danes je največja slovenska naselbina v Ameriki. Edinost, katero običajno pogrešamo v mnogih ozirih, se je nekako udomačila zadnje čase v Clevelandu, kar vidimo zlasti če pomislimo, da poleg krasnega Narodnega doma v Collinwoodu tudi v Clevelandu sedaj zidajo obširno stavbo Slovenskega narodnega doma. Poslopje je že pod streho. V obilnih spodnjih prostorih pritličja bodo razne trgovine in druge reči v drugem nadstropju pa bodo različne dvorane za društvene in druge namene. Za sedanjo rabo imajo v ozadje pomaknjeno veliko prejšnje leseno poslopje. Novi "Slovenian Auditorium", kakor nosi napis v drugem nadstropju ali "Slovenski narodni dom", kot je napisano na pročelju prvega nadstropja, je zidan iz opeke.

Pred tridesetimi leti je bilo okoli tu opisanega poslopja še samo grmovje in le nekoliko obdelanih kmetij. Danes deset milj dolga cesta svete Klare, po kateri drvo vsak čas električne železnice, je bila takrat šele do 50. ceste in po nji so vozili le konji. Stanovališča so se raztegnila do 150 ceste in še dalje, koder imajo poslopja drugi in naši rojaki, ki posedujejo od $10.000 do $50.000 vredne domove.

V zadnjem dopisu sem omenil dolgoletnega klevelandskega povoevđja mr. Holmarja, ki je poleg skrbnega in dobrega učenja mladine kot odraslih zborov bil organist pri znani fari svetega Vida. Omenil sem, da je blagemu možu, ko je odpotoval v slovensko domovino, za plačilo ostala osivela glava, ter koliko dobrega je storil s učenjem petja. Ko to opisujem ni moj namen koga žaliti, ker v Clevelandu je poleg v domovino odšlega Mateja Holmarja še mnogo izurjenih veščakov v godbi in petju, saj so jih rojaki imeli priliko in čast opazovati in občudovati pri skoraj vseh večernih priredbah v počast delegatom.

V Clevelandu sem ogledoval krasne parke, ponekod ozke, drugod obširejše, ki se vlečejo po več milj daleč ob Eriejskem jezeru. Oddelki parka so imenovani po darovateljih in tako se imenuje oddelek Gordonov park, Rockefferjev park in drugi. Park se imenuje po svojih oddelkih kot so se imenovali darovatelji zemlje. Preko vseh teh parkov teče mali potok, ob katerem se ukvarjajo otroci z ribjim lovom, skačejo med pribrežnim cvetjem po travi in med drevjem v prosti naravi. Tu in tam so hladni studenci. Med to prosto naravo je več milj na dolgo od avenije svete Klare speljana smolnata cesta, ob kateri se vrste mladi drevesni nasadi. Pri vsakem drevesu je vzidana plošča z imenom padlega vojaka mesta Clevelanda, ki je padel v bojih kdo zna na katerih bojnih poljanah v svetovni vojni.

Opazoval sem mlada drevesa, nasajena v počast padlim in gledal na napise. Našel sem več slovenskih imen, kot Žele, Bartel in dr. Tam je visel venec s trakom, ki so ga prinesli temu ali drugemu rodoljubi v spomin in obesili na mlado vsajeno drevo.

Še in še en šel v parke ter zamišljeno zrl na napise padlih. Padli so za mir, a miru ni. Le mala drevesa so padlim vsajena v spomin ob ozkem parku, ki ga od obeh strani krasijo hiše bogatašev in valovi Eriejskega jezera jim šume v večni spomin.

Padli ste za svetovni mir, a celi svet je še kot valoveči in razburkani nemir.

Omenil sem neznatno število Slovencev pred trídesetimi leti v Clevelandu. Kako se je danes vse pomnožilo in si opomoglo. Naselbina je narasla v Clevelandu in okolici.

Če se vozimo od tam uro ob jezeru, pridemo v drugo hitro se množečo naselbino Lorain, Ohio. Tudi tam sem bil na kratkem obisku in tudi tam zidajo ravnotako krasen dom — Slovensko dvorano, ki sicer ni tako velika kot v Clevelandu, a še bi preračunali po ljudskem številu, to je koliko je Slovencev v Clevelandu in koliko jih je v Lorainu, je pa lorainski dom mnogo večji.

Pri opisovanju Clevelanda in Lorajna moram omeniti, da je tam gostoljubnost doma, kajti izkazali so se uljudne, da malo takih. Kasneje kaj poročam iz gozdov, kjer se nahajam med gozdarji in kmetovalci. — **Matija Pogorelc.**

Grozovitosti japonske soldateske.

S krova ladje "President Pierce" je poročevalec za čikaško "Daily News" dal skrbno sestavljeno poročilo o izgubljenih Američanih in Evropejcih med potresom na Japonskem. On trdi, da je samo petindvajset odstotkov Američanov in Evropejcev, ki so bili ubiti diretno vsled potresa. Radi potresa so bili ubiti v Tokiju samo trije inozemci, v Yokohami pa jih pogrešajo par sto. Verjetno je, da so pokopani pod razvalinami in mogoče je tudi, da njih trupla nikdar ne bodo odkrita in spoznana.

Z ameriških rušilcev raziskujejo po mestu krdele mornarjev in z acetilenskimi svedri odpirajo železne blagajnice tujezemskih tvrdk. Mnogo takih blagajnic je že izpraznjenih. V mnogih slučajih pripovedujejo, kako je japonska soldateska s pomočjo policije med potresnimi sunki udirala v blagajne in pustošila inozemske urade. Policija, ki bi prva imela nastopiti k redu, je bila še najbolj lopovska.

Dočim so "čuvaji miru" nastopali v mnogih slučajih kot tolovaji, pa pripovedujejo očividci, da so domačini, ki so bili uslužbeni pri inozemcih, nastopali naravnost junaško, da rešijo svoje gospodarje. Japonci, zlasti bolničarke, hišni aluge in delavci so žrtvovali življenja, da rešijo tujce. Kak kontrast je med temi ljudi in pa med policijo, vojaštvom in mornarji, ki so v tem slučaju odpovedali vsako pomoč tujcem. Najgrši madež si je tudi soldateska in po nji nahujskana drhal dobila sdi splošnega morjenja Korejcev v Yokohami med potresom.

Zadržanje nekaterih japonskih ladij v pristaniščih je bilo naravnost nezaslišno in gnusobno. Medtem, ko so sprejele na krov nekaj Japoncev, so odrekle med daljnimi potresnimi sunki vsako pomoč drugim domačinom in inozemcem, ki so zastonj prosili ob pristanišču naj jih sprejemjo na krov in tako rešijo gotove smrti vsled divjajočega požara. Požar je namreč objemal vsa poslopja ob zalivu s pristaniščem.

Kanadske, francoske, nizozemske in ameriške ladje, ki so se nahajale v pristanišču, so sprejele na krov vsakogar, ki je iskal zavetja. Moštvo na neki manjši japonski ladji je zahtevalo od vsakega deset jen ($5) ,predno ga je rešilo potopljenja in vzelo na krov. Neka ameriška mala ladija se je potapljala. V bližini je stala velika japonska ladija. Uradništvo z japonske ladije je dovolilo, da reši japonske potnike, vse tujce pa so pahnili nazaj na krov potapljajoče se ameriške ladije.

Laž, da so Korejci zanetili ogenj v Tokiju, ki se je čeprav brez vsake podlage hitro razširila, je povzročila splošno klanje Korejcev. Policija, vojaštvo in mornarji so največ krivi neštetih umorov. Morili so Korejce posamezno in v skupinah, kakor so jih pač našli. Da končajo neznosno klanje, so oblasti odredile deportiranje vseh Korejcev.

Tri dni po prvem potresu je prišla skupina Američanov iz Šangaja skupno z mornarskim kapitanom Whitneyjem in njegovo sestro. Kapitan je vprašal policaje, da mu dajo kozarec vode za onemoglo sestro, pa mu je niso hoteli dati, pač pa ga še napadli.

Umazani oblaki dima so še dolgo po potresu in požarih vladali nad Yokohamo. Siva megla smradu je visela nad Tokijem in tako nad vsako vasjo in mestom dežele, ki je bila nekoč politično in družabno središče Japonske. Še vedno izkopavajo izpod razvalin še razpadajoča trupla. Kuliji jih vlačijo skupaj, polivajo z oljem in zažigajo ali pa izkopavajo velika grobišča.

Yokohama je bila nekoč mesto veselega življenja in pridnosti, a danes je kot ogromno razvališče smrti. Dim iz stotine tovarn, tisočev domov in puhajočih lokomotiv je prestal, hiteče množice po cestah ni več, družabnosti ni in nastanila se je seblčnost. Mirijade znakov življenja so izginile v dimu in požaru smrti.

Prebivalci, ki so se borili s smrtjo v peklu onih minut, ko je "trpelirala" zemlja, so šele zdaj pričeli prav pojmiti strašno nesrečo, ki jih je zadela. Zdaj šele občutijo usodo, ko je prestala trpka borba za ohranitev golega življenja. Mnogi so izgubili razum, a drugi, ki so ostali še pri zdravi pameti, so vsi raztrešeni in komaj zmožni na trezno mišljenje. Vse izgleda kot slika zopernih duhov. Neizmerna tuga vzdihe iz razvalin, objemajoča razkropljene množice pogrebnikov.

Težko je predstaviti si vso ogromnost strahote silnega in nenadnega potresa zemlje, zlasti če po gosto naseljenih krajih. Tokio in Yokohama sta bili mesti v prav tesni medsebojni zvezi, le obširna predmestja so ju ločila, ki pa se se itak nadaljevala kot samo eno mesto in so tudi govorili, da je vse skupaj eno samo mesto s pet miljoni prebivalcev. Ogromna je bila mašinerija in elektrifikacija teh mest, a naenkrat je bilo vse razrušeno, tuleči glasovi tovarn so naenkrat utihnili. Ogromna tovarniška poslopja so se posula in ostala so samo še ogrodja železja in posutega kamenja.

Če si prikličemo v spomin nekdanjo razvalino Messine v Siciliji ali razvaline Ypresa in Reimsa v zadnji vojni in jih primerjamo z japonskimi razvalinami, vidimo, da se primerjati ne dajo. Tako ogromna je materijalna škoda, ki jih je povzročil izbruh naravnih sil. Bodočnost vsega naroda je dvomljiva radi strašne katastrofe.

Pa tudi izguba človeštva je ogromna. Točnega števila seveda ne bo nikdar mogoče dognati, a neki japonski uradnik urada, ki vodi mrliško listo ponesrečencev, je zatrdil, da je gotovo mrtvih 500.000 Japoncev v Tokiju, Yokohami in Jokosuki ter drugih pridetih mestih. Yokohama in Tokio sta obe uničeni, a mnogo večje število žrtev je v Tokiju, največ radi gostih stanovališč, katera je objel požar in pa ozkih cest, po katerih paničnemu prebivalstvu ni bilo mogoče uteči. Uteči so skušali na vse načine in tako so naši podzemeljske kanale ponekod natlačene s človeškimi trupli. Skušali so po kanalih uteči v pristanišča.

OSTANKI 47. ŽRTVE V ARGONAUTU NAJDENI.

Jackson, Mich. — Kosti rudarja Williama Fessela, ki je izgubil življenje s šestinštiridesetimi rudarji vred v zlatem rudniku Argonautu pred več ko enim letom, so bile najdene zadnjo nedeljo v zapuščenem rovu 3650 čevljev pod zemljo. Trupla 46 žrtev so bila najdena skupaj v rovu 4350 čevljev globočine. Fessel je bil tisti, ki je napisal s sajami svojo lampice na steno besede: "Tri ura. Plin nas vedno bolj duši. Fessel." — Njegovega trupla ni bilo tam, kjer so našli ostale žrtve ognja v rudniku. Šele zdaj so ga našli — golo okostje v borni, napol sprhnjeli rudarski obleki — daleč proč od njegovih tovarišev, kar dokazuje, da je siromak sam plezal od rova do rova navzgor, hoteč se rešiti, toda strupen plin ga je dohitel in zadušil.

Razne vesti.

OŠKO DELO IN RADIKA-EM TARČA V GOMPERSO-VEM NAGOVORU.

ortland, Ore. — V svojem o-itvenem nagovoru na konven-Ameriške delavske federaci-ki ima sedaj svoje trilnštiride-letno zasedanje, je predsed-Samuel Gompers posvečal naj-jo pozornost problemu otro-a dela in radikalnemu giba-med organiziranim delav-m.

red Gompersom sta bila na go-niškem odru župan George L. er in governer Walter M. ree; oba sta pohvalila Ameri-delavsko federacijo, ker za-ma stališče proti boljševizmu adikalizmu revolucionarnega a.

Žrtvovali so ženske in otroke j deželi na mamonovem oltar-" je rekel Gompers. "Ali za-ameriškega naroda je zbuje-Otroško življenje te dežele je a vpoštevati na vsak način.

Sodišča so izjavila, da so po-e, ki jih je sprejel kongres dežele na zahtevo ameriškega stva v obrambmo nedorastlih ve.

To naše gibanje, ki je naspl znano pod imenom delavsko nje, je rodila potreba. Posle-je razmer. Rodilo se je v la-i radi lakote, v koprnenju po ji hrani, v koprnenju po bolj-trehi, po odpočitku, po zabavi, godbi, umetnosti in literaturi o vsem, kar boljša in izpopol-je življenje.

Tu so bili omenjeni radikalci dečkarji. Natanko vem, da ve-tisti, ki poznajo mene in moje , da nisem niti bledordeč.

Križ je le to, da ne vedo tisti, e izdajajo za radikalce, niče-o velikih temeljnih načelih avskega gibanja ali idejah, za erimi stremi delavski pokret. sestavo tega ali onega naroda treba raznih vrst ljudi. Za u-stitev delavskega gibanja je i takisto treba raznovrstnih di. Kakor si jaz želim, bodi gi-je ameriškega delavstva še na-je gibanje mezdnih delavcev mezdne delavce in po mezdnih avcih.

Delavsko gibanje nima na iz-materijala, s katerim bo de-lo. Velekapitalist-delodajalec drlal vrata naše dežele naste-odprta ter tako s priseljeni-navalom silno škodoval nam. kler so priseljenci mezdni de-ci, jih hočemo organizirati, ali a ne v radikalce in rdečkarje, o v boljše ljudi in državljane.

Ne vem, kdaj pride tisti čas. upajmo, da pride kmalu tisti , ko se združijo ljudje na kme-h, po delavnicah in rudnikih, se roko v roki branijo proti pnemu sovražniku in izžemal-"

OLIDGE IN MEDNARODNO SODIŠČE.

Washington, D. C. — Da bi bil tokol mednarodnega sodnega ra odobren kar najhitreje mo-e in ob najmanjšem oviranju tavodajnega programa, name-a imeti predsednik Coolidge vrsto konferenc z vplivnimi pokratskimi senatorji in senat-mi voditelji svoje lastne stran-

Coolidge hoče izvedeti od njih, šnega mnenja so glede nagle itve mednarodnega sodišča. dsednik upa doseči to ali ono pno podlago za sporazum s po-jo kakšnih pridržkov ter ta-naglo rešiti zadevo mednarod-a sodišča. Potem bi bil kon-popolnoma prost in bi mogel vetiti vso svojo pozornost pe-m domačim vprašanjem.

Predsednik je že ponovno pou-jal, da hoče izvesti politiko jega prednika, ali nobena taj-t pa ni, da se bogve kako ne eva za mednarodni sodni dvor. Coolidge si šteje v dolžnost, o-oriti kongres na dejstvo, da a protokol, ki ga je predložil gov prednik, še vedno na re-v, ali znano pa je, da ne bo ebno pritiskal na to.

Kakor izgledajo razmere sedaj, kladnost med predsednikom in atom glede na vnanjo politi-popolnejša, kakor pa je bila jčas, dasi se nikakor ne da u-iti dejstva, da so še vedno tem-točke na obzorju. Senator Bo-. ki je bil vedno med vrstami pravljivih tovarišev, je obve-predsednika, da je pripravljen glasovati za odobrenje sodišča protokola v mejah, ki jih je tavil pokojni predsednik Har-g v svojem govoru, ki ga je i-v St. Louisu.

Demokrate smatrajo vsled njih naklonjenosti do lige narodov za prijatelje mednarodnega sodišča, ali mnogi so odrekli svojo podporo vsled tega, ker je mednarodno sodišče ločeno od lige narodov.

Senator McKellar je naznanil, da ne more podpirati sodnega dvora, kakor ga je predlagal pokojni predsednik Harding, in če bi kak demokrat vprašal Woodrowa Wilsona, kako misli on o tej zadevi, bi se skoro gotovo ta ne obotavljal odkloniti ločitve mednarodnega sodišča od lige narodov.

Pa še nekaj drugega je v tem problemu, kar utegne izjaloviti predsednikovo prizadevanje. Senator Hiram Johnson bo nasprotoval mednarodnemu sodišču do zadnjega s pridržki ali pa brez njih.

Ligin polom v grško-laški krizi pa je zelo olehčal nalogo predsednika Coolidga. Kajti sedaj lahko uravna vnanjo politiko tako, da bo zadovoljiva vsem strankam v kongresu in deželi. Evropski položaj je odstranil pritisk, ki je stremil za tem, da bi naj Združene države stopile v ligo ali kako drugo mednarodno zvezo.

Ligini zagovorniki so manj navdušeni sedaj, kakor pa so bili doslej. In mnogi ljudje, ki so čakali, da se izkaže liga za koristno ustanovo, so sedaj uverjeni, da ni dosti vredna kot orodje za preprečitev te ali one vojne.

DEŽEVJE PO POPLAVLJENIH KRAJIH.

Casper, Wyo. — Potok, v katerem se je pripetila železniška nesreča zadnji četrtek, je vedno narašča, in sicer tako, da so morali prenehati z iskanjem trupel ponesrečenih ljudi. Kakor pravijo, je našlo od dvajset do štirideset oseb svojo smrt ob tisti nesreči.

Do železniškega podnevnega voza so prišli, ali niso pa našli v njem nobenih človeških trupel. Tudi do lokomotive so se dokopali.

Težko deževje v severnem osrednjem delu države Wyoming je tako napolnilo struge tamošnjih rek in potokov, da je železniški obrat med Casperjem in Billingsom, Mont., popolnoma prekinjen. Na milje in milje zemlje je pod vodo, in ljudje pravijo, da še ni bilo tako velike povodnji v državi. Povodnji so ovirale prometne zveze in napravile veliko škode po velikem delu države Wyoming tekom zadnjega meseca, ali višek so pa dosegle v zadnjih par dneh.

Dasi ni poročanih nobenih življenskih žrtev v povodnji reke Big Horn in njenih pritokov, je bilo vendar posneti iz zadnjih poročil, da so potegnili hudourniki mnogo kmečkih hiš s sebo.

Omaha, Neb. — Nebraska in Iowa se počasi vračata v normalno stanje. Nalivi ponehavajo, piši pojemajo, in povodnji, ki so zahtevale dvaindvajset človeških žrtev ter napravile ogromno veliko materijalno škodo, se polagoma umikajo.

Rdeči križ in tri čete narodne straže pa osebe, ki niso bile hudo prizadete po povodnji v Council Bluffsu, Ia., kjer je našlo smrt šest oseb, so pridno na reševalnem delu.

DUHOVEN OBSTRELIL 12-LETNEGA FANTKA.

Chicago, Ill. — Malim dečkom je prepovedano igrati na dvorišču zadaj za ukrajinsko cerkvijo sv. Nikolaja, kjer je tudi stanovanje tamošnjega župnika.

Vsi dečki v soseščini vedo to, in kakor pravijo, je duhoven vselej, kadar se niso zmenili za tisto prepoved, streljal nanje.

"Seveda. Vselej, kadarkoli smo bili tamkaj, je streljal s samokresom na nas," so odgovorili otroci, ko jih je policija vprašala o tem.

V soboto se trije dečki niso zmenili za prepoved ter šli na dvorišče. Niso se šli igrat tjakaj, paš pa nabirat gobe.

Ko so bili docela zatopljeni v svoj posel, se je odprlo okno v drugem nadstropju duhovnove hiše, prikazala se na njem moška glava, ki ni bila nikogar drugega kakor duhovnova, kakor trde to tisti trije fantki, se nagnila venkaj, potem pa je bilo kmalu čuti strel, ki je bil namerjen na fantke.

Krogla je šla mimo glave enega dečka ter zadela dvanajstletnega fantka Petra Kuratkina v nogo. Ranjenec je sin Jakoba Kuratkina, stanujočega na 2322 Rice st.

Vsi trije dečki so takoj po oddanem strelu zbežali.

Starši ranjenega fantka so šli na policijo ter zaprisegli zaporno povelje proti ukrajinskemu duhovnu.

Ko je šla policija, da aretira duhovna, ji je bilo rečeno, da ga ni doma, ker je odšel v New York čakat svojo ženo, ki ima priti iz Ukrajine.

Dečkova rana ni baje nevarna, in upati je, da okreva.

VELEPOSLANIK HARVEY BO RESIGNIRAL.

Washington, D. C. — Poročilo, da bo ameriški veleposlanik George Harvey odstopil ter se poslovil od Londona v prvih dneh prihodnjega leta, je našlo pot v javnost. Topot se pečajo s to zadevo v najbolj poučenih političnih krogih. Najožji veleposlanikovi prijatelji pravijo, da se je, preden je odšel pred nekolikimi tedni na Angleško, sporazumel s predsednikom Coolidgem v tem vprašanju ter dosegel pri njem dovoljenje za ostavko.

Poročilo je v zvezi še z drugo okoliščino. Veleposlanik namerava namreč poseči v prihodnjo politično kampanjo in skoro gotovo bo vodja kampanje za predsednika Coolidga, ker upa ta doseči nominacijo pri republikanski stranki, da bo samsebi naslednik.

Avstralski delavci porazili militariste.

Melbourne, Avstralija. — (Fed. Press.) — Delavski poslanci v zveznem parlamentu so s pomočjo moralnega pritiska v javnosti porazili predlogo vlade glede nove "zračne obrambe". Predloga je določala, da se nabavi flota letal, ki naj varuje Avstralijo pred "domačim nasiljem", z drugimi besedami: letalska flota je bila namenjena za pobijanje delavcev, kadar bi zastavkali. Predloga je šla v koš in vlada bo čakala drugo prilike, da zopet pride s takim načrtom.

Mrtvilo.

Dogodi se včasih, da človek popolnoma otopi. Ne zanima se za nobeno stvar. Ne gane ga nič. Ne razveseli se nad nobenim dogodkom, ne razžalosti se nad nobeno stvarjo. Človek stoji mirno, nemo in topo sredi ceste ali ob cesti življenja kakor kamen in ne vidi nič, ne sliši nič.

Tudi v življenju celega naroda se pojavlja včasih tako stanje. Vsa opazovanja kažejo, da preživljamo slovenci baš sedaj tako dobo duševne okamenelosti in toposti.

Le poglejmo na deželo. Ljudje vstanejo ob nedeljah dopoldne trudni in izmučeni od tedenskega dela in gredo k maši kakor po navadi. Po maši gredo na pošto. Tam pobero pisma in časopise, kolikor jih prihaja v vas. Včasih so kar pred pošto trgali ovoje in vsaj površno gledali v pisma ali v časopis. Danes? Mirno vtaknejo ljudje v žep vse, kar jim je pošta prinesla, in se razhajajo — kakor da ni bilo nič! Eni lezejo počasi domov in vlečejo svoje vivčke, fantje gredo za dekleti, drugi zopet odhajajo pit. V gostilnah sede uprti ob mize tiho, zamišljeno. Če jim zineš besedo "kuluk", se trudne oči nekoliko dvignejo, iz ust se izvije dolgi "a-a-a" in oči se zopet povesijo. Ali pa reci eno o novem davku. Isti prizor: oko se dvigne, dolg "aaaa" in zopet mir.

Oni, ki so imeli srečo in čast, da so smeli gaziti za domovino in cesarja globoko gališko blato, vedo povedati, da so vojaki, utrujeni vsled napornih marčev, obešali kar v blatu in zaspali. Dež je neusmiljeno pral po njih, pa se niso ganili. Streljanje, divje vpitje voznikov, suvanje — nič jih ni zbudilo. Če pa je bil sunek le prehud, so se oči počasi odprle, iz ust se je razlezel zategnjeni "aaaa" in zopet je človeka prevzela utrujenost in — mir, čuden mir.

Če so takega otopelega in nad seboj in nad vsem svetom obupanega človeka prenesli dobri ljudje v hišo, ga oprali in preoblekli, položili na suho in mehko ležišče in mu dajali kakšno krepčilo, se je ubogi trpin počasi le prebudil in okoli ust mu je zaigral srečen nasmeh. V njegove žile se je vrnilo življenje, in počasi je postal zopet močan in krepak in zdrav.

Če so ga pa v enomer suvali in žgečkali, da bi ga hitreje spravili do zavesti, se je trudna žival še enkrat divje dvignila in udarila okrog sebe brez ozira na to, koga in kaj zadene. . .

Take so posledice onemoglo otopelosti. Ali neprestano beckanje, ali pa mir, krepčilo in prijazen pogled in lepa beseda — vsako ima svoj učinek.

Kakšen učinek bo imela otopelost med nami? Mi mislimo, da ugodnega ne, ker ni ljubezni in ni miru, ampak vedno novo žgečkanje in zbadavanje.

Ta ugotovitev pa je tudi za politike važna. (Avtonomist.)

Vojna pripravljenost.

Washington, D. C.—Fed. Press. — Petbesedne povelje, ki ga že ima pripravljenega vojni department, je vse kar je potrebno, da se mobilizirajo sile Združenih držav za vojno. To uključuje tudi mobilizacijo industrijskih sil in delavsko konskripcijo.

Naznanilo, da je vojni department skrajšal do popolnosti povelja, ki jih hoče izdati, kadar bi bila napovedana vojna, je podal polkovnik J. W. Gulliek, ki je član generalnega štaba zvezne armade, na seji zveze rezervnih častnikov. Ta sestanek se je vršil v poslopju notranjega departmenta.

Istočasno je pomožni mornariški tajnik Roosevelt v svojem govoru pred vojaškim društvom svetovne vojne poudaril, da mora vsak član tiste organizacije ob vsaki priliki pospeševati gibanje za vojno pripravljenost. Ljudje bi kmalu pozabili na važnost vojne pripravljenosti, če bi jih kdo venomer ne opozarjal nanjo, je dejal Roosevelt.

To, da je predsednik Coolidge odobril načrte za obhajanje mornaričnega dneva 27. oktobra, ustvarja in potrjuje mnenje, da bodo budili zanimanje za mornarične operacije s sankcijo narodne administracije.

Vojni department je dokaj pripeval k obsegu vojne govorice s tem, da je dal objaviti brzojavko, ki jo je prejel od poveljnikov Ameriške legije iz šestih newenglandskih držav. V tisti brzojavki ponuja Legija vojnemu departmentu pomoč v dosego newenglandske kvote za vojaško vežbanje ameriških državljanov l. 1924.

Med številnimi znamenji, da so vojne priprave v polnem zamahu in podprane odstrani zvezne vlade, je to, da je generalni štab izpopolnil načrte za takojšno mobilizacijo narodnih sil, ustvarilo najizdatnejši učinek.

Katere so tiste petere besede, s katerimi bi se dalo naglo poklicati na milijone mož v vojni vrtinec, ni maral povedati polkovnik Gulick. Rekel je le, da ne bi mobilizacija uključevala samo naglega sklicanja mož, nego tudi izvedbo najmanjših podrobnosti, potrebnih za vojno zalogo. Po njegovi izjavi so bile tri vrste načrtov, in sicer mojstrski načrt, imenovan načrt vojnega departmenta, nadalje zborni načrt in oddelni načrt; vsi trije bodo izvedeni v bodoči popolni mobilizaciji.

Kakor je dejal polkovnik Gulick, ne bo več tistega zamudnega in ovirajočega prevažanja neizvežbanega moštva od šotorišča do šotorišča, kakor je bilo to slučaj v zadnji svetovni vojni, ko so morali možje čakati na opravo in zalogo, preden so se lotili dejanskega dela. Po novih načrtih bo izvedena mobilizacija vsakega oddelka, vsake enote gori od divizij doli do zadnje čete v lokalnem območju. In obenem bo imela vsaka enota vso opravo in vse potrebne zaloge, kar bo povzročilo to, da se bo moglo pričeti vežbanje nemudoma.

Mobilizacija industrijskih sil, ali kar je bilo znano v zadnji vojni pod imenom konskripcije dela in je bilo poraženo v kongresu pŏ prizadevanjŭ organiziranega delavstva, je tudi uključeno v sedanjih načrtih, je izjavil polkovnik Gulick.

Ne žensko, temveč moško vprašanje.

"Kako pridržiš moža doma?"

Moj Bog, ta večni refren in naša uboga nad vse skromna ženska duša!

Ali ne veš, da to ni mož, če ne živi izven doma; ali ne veš, da to ni gospodar, če ne udari po mizi in se uveljavi: "Jaz sem gospodar," ali ne veš, da to ni oče, če se otroci ne skrijejo v bojazni ob njegovem hudem pogledu?

Ali ne veš, da je baš to refren moža, našega moža, našega gospodarja, našega očeta?

Ti pa uboga, že stokrat ponižana žena, vztrepetaš ob vsakem takem refrenu in se skriješ vase in iščeš — in iščeš krivdo tega moža v sebi. "Kaj nisem dobra žena? — skrbna gospodinja? — ljubeča mati?" Še bolj se skloniš, še bolj si dobra, še bolj skrbna, še bolj ljubeča.

Ali refren moža je isti.

Zakaj, on je baš v tem — mož.

Ko je umiral otrok, je mož odšel z doma: Bilo mu je preteško. Žena je ostala sama z vso težo.

•

Pravkar sta štela mož in žena zadnji denar, ki bj zadostoval komaj za gospodinjstvo prihodnjega dne. Denar je še ležal na mizi, ko pride možev prijatelj in ga povabi na pomenek.

"Pa ostanita tukaj," povabi žena.

Med tem že vtakne mož za gospodinjstvo namenjeni denar v žep in hoče od doma.

"Jože, to —" hoče ona ugovarjati; pa v tem udari on po mizi: "Jaz sem gospodar!"

•

Otrok prinese slabo spričevalo in ga pokaže materi — boji se.

Mati reče: "Bojim se zate — pa boš prosil očeta, da ti pokaže, poboljšaš se."

Oče pride in vzroji: "Pokazal? Ti bom že pokazal — s šibo ti bom pokazal, pa boš razumel—."

•

In ti, uboga majhna žena, se ukvarjaš z vprašanji, kako pridržiš moža doma! Pred vsem — dvigni se — prav v tisto višino se dvigni, da vidiš možu v oči in vprašaj, s pravico vprašaj:

Mož — gospodar — oče — kje si?!

•

Ta žalibog marsikje prepotrebna vprašanja je napisala v 8. številki "Ženskega sveta" pisateljica Š. Žensko preberite ta vprašanja možem, zakaj brez srca je, kdor ne bi uvidel, da ni ženska vredna samo dela, temveč tudi priznanja, obzirnosti in spoštovanja.

Mož bodi gospodar, toda gospodarju ne gre samo prva beseda, ampak tudi prva dolžnost.

To je mož; naš mož, naš gospodar, naš oče.

DELAVSTVO NEMČIJE PROTI TROJNI DIKTATURI.

(Nadaljevanje s prve strani.)

ške armade za časa vojne, je včeraj vrgel od sebe masko "nepristranosti" in v javnem govoru nesramno napadel socialiste in komuniste, pozivajoč Nemce na civilno vojno proti "izdajalcem domovine". Med drugim je tudi rekel: "Proklet bil tisti dan, na katerega je Nemčija opustila podmorsko bojevanje. Takrat smo se podali na pot sramote, po kateri hodimo še danes."

Ministrski predsednik Knilling je podal ostavko in diktator Gustav von Kahr je prevzel njegovo mesto.

London, 3. okt. — Iz Holandije je prišla vest, da je posebni kurir iz Monakova včeraj obiskal bivšega nemškega kronprinca v Wieringenu in na to je ekskronprinc naglo odpotoval z otoka v Holandijo v spremstvu župana, ki je odgovoren za njegovo varnost. Kam je šel, ni znano. Iz Doorna, kjer je njegov oče, bivši kajzer, javljajo, da tam ga ni bilo.

Duesseldorf, 3. okt. — Organizacije nemških delavcev v Porurhju so prejele ponovni ukaz iz Berlina, da se morajo vrniti na delo. Delavci se zbirajo na mnogih sestankih in ukrepajo, kaj bi storili. Poštni nameščenci v Mainzu se morda vrnejo v službo jutri. Železničarji odločno izjavljajo, da ne podpišejo zahtevane obljube pokorščine francoskemu režimu.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904. Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincent Cainkar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 81, Johnstown, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Blaz Novak, gl. blagajnik John Vogrich, urednik glasila John Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK:

John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Zelesnikar, Box 276, Barberton, Ohio, Fred A. Vider, Box 573, Ely, Minn., John Terselj, Box 92, Hendersonville, Pa., John Gerlich, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODSEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blaz Novak, predsednik, 2657-59 So. Lawndale Av., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 286, Moon Run, Pa. John Grošelj, 14821 Pepper Ave., Cleveland, O.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sular, Box 104, Gross, Kans., za jugozapad. Max Mare, Box 166, Buhl, Minn., za severozapad. Mike Zugel, 8483 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:

Frank Zaitz, predsednik, 3638 W. 26th St., Chicago, Ill., Frank Somrak, 5817 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 6404 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združitveni odbor:

Predsednik: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
Jelko Oven, 3638 W. 26th St., Chicago, Ill.
Jos. Skuk, 6404 Orton Ct., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Av., Cleveland, O.

POZOR!—Korespondence s gl. odborniki, bi dolaje v glavnem uredu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsedništva se naslove: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobče se naslove: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zaitzu, predsedniku nadzornega odbora, ilgar naslov je zgoraj.

Vsi prizivi na gl. poretni odsek se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, namenjeni, oglasi, naročnina in sploh vse kar je v zvezi z glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Ako imate kilo poskusite to brezplačno.

Denite na kakršnokoli bilo, stara ali nova—velika ali majhna in pro-idite na pot preprija-anja tisočerih.

Pošljemo zastonj, da dokažemo to.

Kdorkoli ima bilo, moški, ženska ali otrok, naj piše na W. S. Rice, 78 C. Main Street, Adams N. Y., po prosto poskusno zdravilo. Samo pošljite to na bilo in takoj prejmete mislim krčiti in vsaki skupaj telikat, da se pričnc samo naravno zdraviti brez vsake podlage ali obveze in pacovi postanejo nepotrebni. Ne zamudite pisati po to brezplačno poskusno zdravljenje, bodi ako vas vaše bilo pič na bilo, domu nosili ahamne vse svoje življenje? Samo trpeti to slabost? Samo stati v stalni nevarnosti vsled male kile, ki je pognala že tolsto na prostor-ljsko mleo? Precejšnje število mož in žen je danes v nevarnosti, zgolj radi tega, ker jih kila ne boli in ne sodrtuje od njih dnevnega dela. Pišite po prosto poskušnjo, ki je resnično čudovito in je pomagalo mnogim zdraviti se kile, ki je obsegale velikost dveh debelih moških pesti. Podknite to pišite še-daj. Rabite ta kupon.

ZASTONJ ZA KILO
W. S. Rice, Inc.,
78 C. Main St., Adams, N. Y.
Pošljite mi popolnoma zastonj vzorec vašega izboljšanja za zdravljenje kile.
Ime .....
Naslov .....
.....

NUDI SE PRILOŽNOST KUPITI moje še dobro ohranjene KONCERT-HARFEN — CITRE
Naslov: Jos. Topolak,
1332 Frederick avenue,
Detroit, Michigan.

PRODA SE štirisobna hiša in prodajalna s kendijem, smodkami, cigarete, šolske potrebščine in drugo. Prodajalna se proda za $975. Za hišo pa $4400. Oglasite se pri lastniku na 6113 So. Lawndale Ave., Chicago. (Adv.)

NAROČITE
klobase iz čistega prešičevega mesa, prekajene s hickory lesom in pošiljamo iz farme direktno na vaš dom poštnine prosto po 5 lbs. funt. Naročilom priložite Money Order.
BAJT & LIPOLD, Naylor, Mo.

ZA KUHANJE PIVA DOMA
imamo v zalogi sled, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Podkupite in se prepričajte, da je doma pri nas kuhanj vedno je najboljši in najcenejši. Dobiti je tudi zbirko sodov, steklenic in raznih loncev, itd.
Ki vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vse kraje.
Grocerijam, gostilničarjem in v prodajalne bolonjsko damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:
FRANK OGLAR,
6001 Superior Avenue, Cleveland, O.

"Rodbinska" knjižica.

(Konec.)

Drugače in v splošnem pa se tudi jaz strinjam z njo. Je potrebno in koristno, da se človek že v zgodnji mladosti predstavi vojaški disciplini, opaše meč miru in nabrusi sulico ljubezni do bližnjega ter po zvesti službi veri, cesarju in domovini na tem svetu odide v uniformi in s kolajnami tudi v nebeško vojašnico. Kajti sta cerkev in država od pamtiveka sem dva jako imenitna kovača. Oba imata diplomo in sta velik ponos kovaškemu stanu. Prvi podkuje telo, drugi dušo, prvi priveže na gobec torbo telesu, drugi duši in konj - človek vozi od rojstva do in menda celo po smrti, da se vse iskri in vlada veliko veselje v obeh kovačnicah.

O sv. birmi moram še omeniti, da spada tudi ona v moja domača opravila. Organiziram svojo vojsko in bom v doglednem času udaril svet, da z ognjem in mečem uničim vse, kar ne služi veri cesarju in domovini. Sem namreč in takorekoč državotvoren element in ne priznavam nobenih avtonomij. In kaj se sploh pravi taka politika? Bizavik samostojen. Kurja vas neodvisna. Rovte zasebne šenklavška fara avtonomna. Rakovnik samoodločilen, Kačjarit samosvoja, srbski narod suveren, slovenski podrejen, hrvatski oddeljen, bosanski zapleten, hercegovski osvojen, makedonski zadušen, vojvodinski zmeden, bački ponarejen, banatski zaslepljen, šumadijski prismojen, sremski tepen, primorski osvobojen, koroški zaveden, vsi skupaj in v celoti pa v treh nadstropjih kronan kreten. To menim, da ni prava nacionalna politika in državotvorna hegemonija, kajti so že rak, ščuka in krota dokazali, da se voz vleče istočasno v treh smereh. Moj narodno napredni in versko nezmotljivi duh se že od početka do konca upira tej imenitni avtonomiji in meni, da bo najbolj primerno in koristno, če se ji hkrati odseka vseh sedemnajst glav. Kajti in če bomo eno čredo, razdelili na dvanajst avtonomnih krdel, bo nastalo trideset druhali in bo zmanjkalo pastirjev. In zato sem liki kralj Matjaž pod Gorjanci začel zbirati svojo podrejeno državotvorno vojsko, da ugonobim še pravočasno to sumljivo nacionalno-politično in gospodarsko-kulturno ter verskoetično pogubonosno in neplodovito kretanje. Kdor je junak po krvi in kosteh in mu je blagor lepe naše domovine na srcu, naj se nemudoma zglasi in zapiše v moje bojevite vrste. Naslov mu bo povedal iz prijaznosti naš poglavitni urednik.

Sam pa imam že izgotovljen zakonski načrt za zaščito bodoče velike, nedeljive, enotne in neizpremenljive, svobodne države in tudi štab generalne armade in največje bitke sem že sestavil. Preostaja mi samo še dati znamenje in kri bo tekla kakor voda. Jedro pogumne osvojevalne armade obstoji iz bataljona kvalificiranih in strogo disciplinirananih bolh, ki bodo v slučaju naskoka takorekoč in znanstveno povedano avangard. Vse drugo in tudi morebitni dobrovoljci bodo tvorili in sestavljali arjergard, kajti smatram, da to dvoje docela zadostuje in da je moj vojskovodni talent brezhiben. Bogar jako zanima moja državotvorna zarota in bi rad vedel njene podrobnosti, recimo tisto zastran avangarda, mu lahko povem samo toliko, da sem ga zbral in sestavil s pomočjo birme. Kakor pri krstu stojim tudi v pogledu birme na uglednem stališču, da je treba delni te zadeve pravično poprek in počez vsakemu in vsem v enaki meri. In sem napovedal s tega stališča mobilizacijo vseh domačih bolh. Uspeh je bil nepričakovano presenetljiv. Drle so od vseh strani in malo da mi ni zmanjkalo registrov in vojaške opreme. Tudi sem imel od te akcije dvojno veliko korist, kajti še malo pa me boste videli v podobi znamenitega vojskovođje, že sedaj pa opravljam škofovske posle in bom imel na mrtvaškem listu dragocen privesek.

Tako bi bil dovršil opis tretjega poglavja rodbinske knjižice in napeto občinstvo bo s pravico pričakovalo nadaljevanja. Toda in ker imam stvarne pomisleke, sem se dogovoril z našim urednikom in sva sporazumno sklenila, da bova nehala že s tem okrnjenim koncem. Kakor vsemogočna božja desnica preroka pred Sodomo in Gomora, tako praviva tudi midva braleem: Če je med vami deset pravičnih, ki berejo ta podlistek in so našli v njem zrno brez plevela, mu bova prizanesla in nadaljujeva najbolj znamenito poglavje o družinskih spominih. Če in ako pa temu ni tako in je naš trud bob v steno ali žoga v trdo butico, tedaj je škoda papirja in naj pride jeza božja na nas in na naše otroke. Kadar se bo oglasilo deset pravičnih, bo stvar tekla v lepem redu dalje. Drugače pa postavimo za vejico takoj piko in bomo vnaprej sploh in posebe molčali. Evo, tako nam nebeša!

Marija Kmetova:

Intermezzo.

Lilasta luč je zamišljena sama vase. Slike na stenah govorijo, a v motnih sencah ni besed. Zdaj pa zdaj zavzdihne pohištvo. V modri dremavici gleda mrak skozi okno.

"Vesel bodi, prijatelj, tvoj načrt za spomenik je sprejet in pomagano ti bo in — slaven boš! Na zdravje!"

Vino se zaiskri in na belem prtu so rožaste sence.

"Počakaj, ta stvar še ni gotova. Utegne mi še spodleteti; tekmece imam, hude in močne."

"Ne, ne; ti zmagaš, vem to. Veseli se, duša!"

"Rad, prerad bi ti verjel. Zakaj, glej, težko mi je: denarja nič, družina in zdaj še bolezen."

"Bolezen? Pa kakšna?"

"Hčerka edinka mi leži bolna doma." "Pa kaj?"

"Prehlad; in zdaj, vročino ima in skrbi me."

"To preide, ne skrbi! V vrstu, kaj ne? Ah, saj veš, pri otrocih je kaj takega na dnevnem redu. Kar potolaži se in uživaj! Zdaj, ko te čaka sreča, vsaj kos sreče."

"Zame bi bil precejšen ta kos. Rešen bi bil skrbi vsaj za leto ali še več. Ali kakor rečeno, gotovega še ni nič."

"Prav nič se ne boj! Čez pol ure, ali še preje, boš na gotovem. Saj pride sluga in prinese poročilo. Pij bratec, na srečo, na odpočitek!"

"Ah moj bog, kakšni težki dnevi so za menoj, prijatelj! Preje pa, ali še veš? Kako smo stali vsi prešerni in se smejali! Ah da, lepo je bilo, čeprav tako . . ."

"Beraško, kaj ne!"

"Ali čemu, vraga, te zgrabi življenje tako trdo za vrat!" Čemu plačilo za vsak najmanjši koščak sreče; pa kaj sreče, navadne, majčkene dobrote, recimo! Čemu vse to!"

"Tako je pač. Življenja pot, kaj hočeš. Jaz ne razmišljam več o tem. Pograbim, kar dobim in grem. Še ne ozrem se."

"In ne pomisliš na plačilo?"

"Prav nič ne."

"Pa saj moraš! — Z obrestmi poplačaš vse, z oderuškimi obrestmi. In tudi danes, tudi nocoj mislim . . ."

"Na plačilo? Beži no!"

"Da, prijatelj, povem ti, ves nemiren sem. Poglej, kar ne morem in ne morem misliti, da bi bila tudi ta stvar brez plačila."

"Črnogled! Nikari, nikari! Kako boš živel, če si tak! In tudi, saj si že dovolj pretrpel; kaj hočeš še več! Ali ne pride za dežjem solnce?"

"In za solncem dež."

"In ni konca? — Na pij, vesel bodi! Kaj plačilo, kaj žalostne misli! Ti ne smeš živeti, povsod vidiš sence."

"Ah, kako te zavidam! In vendar . . ."

"Še malo in vesel boš; moral boš biti. Za vrat te bo prijela sreča in te bo prisilila, da se boš zasmejal iz vsega srca."

"Ali ne gre nekdo po stopnicah!"

"Pa kaj si tako prebledel?"

"Saj res, česa se neki bojim! Na, pij, zdaj ti napijem jaz! Da boš še dolgo let hodil po svetu brez misli na plačilo! Na zdravje!"

"Vidiš, tako je prav. Ali ne bi zapela katero? Daj, zapoj, bratec!"

"Ali ne gre nekdo po stopnicah!"

"Že spet si bled! Za vraga, kje vidiš strahove?"

"Je že prešlo. — Da res, lepo bo. Domov bom prišel in ženka in hčerka in vsi bomo veseli. In tebe povabim in dobro nam bo kakor časih . . ."

"Ko smo bili še mladi in brez strahov. Pozdravljen! — Zdaj pa res, zdi se mi . . . No, čakaj; pogledam jaz, saj se ves treseš. — Na, vidiš!"

"Daj, da pogledam! Res, res . . ."

"Čestitam, čestitam! Oj ti mojster slavni! Ali verjameš zdaj? Kje so strahovi?"

"Nehaj, nehaj! Daj, da pogledam še enkrat! Res je, res, kako sem vesel! In moja žena in hčerka, kako lepo nam bo, kako dobro . . ."

"Na zdravje, prijatelj!"

"In zdaj iz vsega veselega srca: na zdravje! Pa čuj! Nekdo gre, se mi zdi . . ."

"Da. Čakaj grem pogledat."

"Pusti, pojdem sam."

"Od veselja kar trepečeš; saj ne moreš . . ."

"Vina še naroči in jaz bom pogledal. — Ta sreča, sreča . . ."

"No, pravil sem ti. — pa glej ga! — Brzojavka? Čestitka? Kaj ti je? Prijatelj! Moj Bog! Sedi, sedi! Kaj je?"

"Hčerka . . ."

Glava je sklonjena in obraz je kakor iz kamena. Lilasta luč je zamišljena sama vase. Slike na stenah govorijo, a v motnih sencah ni besed. Zdaj pa zdaj zavzdihne pohištvo. V modri dremavici gleda mrak skozi okno.

Med dvema stoloma.

JOSIP JURCIC.

(Dalje.)

"Vi mislite mene, kakor sem zdaj. Ali krivo sodite. Jaz ne mislim razmere s svojo sedanjo ženo, ki je res zarad svoje bolehnosti precej sitna. Z njo sem naredil stvar bolj po paragrafu državljanskega zakonika. Ali drugače je bilo prej, ko smo bili mlajši, ko sem bil še v vaših letih. Da, vi, ki me vidite in poslušate zdaj, ne bi verjeli, da sem nekdaj bil kakor vi zdaj, da sem čutil neprijetno resnico Schefflovega "Trobentača":

"Liebe ist ein schlimmes Feuer,
Frisst den, so es angeblasen."

"Poznate li Schefflovega "Trobentača Saekkingskega?"

"Ne," odgovori Nikolaj.

Pristav pa mu kakor nalašč citira ona dva nemška verza zopet in zopet.

Za ta dan je bila dobra volja Nikolajeva izgubljena. Na poti domov je največ molčal in ko si bil upal, bil bi "materijalistu" pristavu, ki je uganjal razne prazne šale, odkrito izpovedal svoje zaničevanje.

Vedno pa sta mu šumela po ušesih ona dva nemška verza.

Še zvečer, ko je legel spat, se mu je ponavljalo v spominu, kakor bi kdo na lajno igral: "Liebe ist ein schlimmes Feuer, Frisst den, so es angeblasen."

In začel je premišljevati, da li je njegova ljubezen taka. Zazdelo se mu je — da ni. Kje je v njem takšen ogenj? — Morda . . . vsa ta njegova ljubezen ni prava in cela . . . In kako se sme potem za vse življenje vezati? . . . Morda . . . on sploh ljubezni, kakor polni in objema druga blaga srca, sploh zmožen ni? . . . Tako je mladenič premišljal in nemirno se je prekladal brez spanja.

Črv dvojbe se je vzbudil.

Uboga Tončka! Morda srečna v tem hipu moliš za njegovo zdravje in srečo njegovo.

XVI.

Brinjevo brdo je bila nevisoka gora pol ure od tvorišča naše povesti. Na vrhu je stala kapelica, zidanje nekdanje stare graščakinje iz obližja, o kateri je pripovedka trdila, da je mlada vdova razkošno živela in vse veselje uživala, zato pa na stara leta zidala na Brinjevem brdu kapelico na čast svetemu Antonu.

Pobožno ljudstvo je hodilo ob nekih dnevih v letu tu gori na božjo pot; drugi bolj posvetni ljudje so hvalili lepi razgled z gore na jug in na sever po deželi ter narejali tja izlete.

Tako se je bil takov izlet po trudu gospoda pristava naredil tudi to jesen. Razen naših mladih znancev, bolehne gospe pristavove ne izvzemši, ker je vsekako hotela biti zraven, obljubilo se je tudi od one strani gore po drugem potu priti več uradniških družin, in kaplan je bil naprošen, da pride maševat. Od one strani je bila večja družina napovedana, od te pa so zjutraj ob petih se vzdignil pristav Kralj z ženo in nje sestrično, gospodično Lujizo, Nikolaj in Tončka. Hlapec je bil že pred njimi odšel, obtovorjen z vsemi pripravami za tečen zajtrk, kateri se je imel pripraviti na gori pri ognju na planem pred kapelico.

Do pod gore so se vozili, potem pa je bilo treba korakati peš.

Jutro je bilo krasno, nikjer videti nobene meglice.

Kmalu, ko so začeli hoditi navzgor, se je videlo, da bolehna pristavova žena ne more dohajati drugih, zato sta jo prijela nje mož in Tončka vsak za eno pod pazduho. A še takisto je šlo po polžje.

"Midva nočeva tako počasi hoditi. Stopiva brže, nič ne de, če svà prej na vrhu," reče gospodična Lujiza Nikolaju, izroči mu svoj pled, in stopi z urnim korakom naprej. Nikolaj je tako moral tudi hitreje stopiti. Ker se je steza med brinjem in češminjevim ter drugim grmovjem po kače vila, kmalu onih treh za sabo nista več videla, ko sta pogledovala nazaj.

"Zdaj sem pa že trudna," reče gospodična, ki je dozdaj pred Nikolajem hitro stopala navzgor, in postoji. Krasna rdečica je bila oblila nje polno lepo lice in labudji vrat, in oči so se ji veselo iskrile.

Ko Nikolaj pride do nje, mu dene roko pod njegovo ramo, široki rokav se odvihne nazaj po beli lakti, kakršne on še ni videl nikdar.

"Če ste vi tako negalantni, da mi ne ponudite roke in podpore, jemljem si jo sama," reče ona.

Nikolaj kesneje ni vedel povedati, kaj je na to odgovoril. Posebno kaj pametnega ni bilo.

Tu je treba dodati, da Nikolaj zarad deljšega občevanja z gospodično ni imel več one "antipatije", o kateri si je spočetka mislil, da jo ima do nje, vendar sam ni bil še nikdar z njo. Vselej jo je našel le pri Tončki.

"Slišite, nekaj mi morate pojasniti, gospod Nikolaj. (Ona ga je po krstnem imenu klicala, ker je od Tončke vedno tako slišala, ali pa mogoče tudi, da njegov priimek nje mestnim ušesom ni ugajal.) Hočete li?"

"Gotovo, če morem."

"Prav lehko. Vi ste edini zmožni odgovoriti na vprašanje. Jaz sem Tončko vprašala, ali me bode povabila na svoje ženitvanje. Pri tej priliki pa sem zvedela, da se niti ne ve, kdaj bode. Zatorej se moram obrniti na vas."

"Tega pa tudi jaz natanko še ne vem," odgovori on; ni mu bilo ljubo, da je o tem začela govoriti.

"Kako to, da ne?"

"Nisem še odločil časa; a tudi ni le od mene odvisno, temveč so še neke male razmere."

"Kake razmere? Le glejte, da mi naposled mojo ljubo, drago prijateljico še pustite in se drugod zaljubite. Tedaj, kdaj me bodete povabili?"

(Dalje prihodnjič.)

VELIKA TEKMA!!

Člani in prijatelji S. N. P. J., tukaj je nekaj izrednega za vas!!!

Nudi se vam ugodnost in lepa prilika, kakoršne še ni bilo v zgodovini jednote!

Sedaj imate priliko do lastnega avtomobila! Dobite lahko grafofon s slovenskimi komadi! Pošljemo vam pisalni stroj s slovenskimi črkami! Dobite lahko zlato uro in verižico z jednotinim monogramom, samopojnik ali fountain pen! Dobite razne poučne in dragocene knjige! — PA VSE TO BREZPLAČNO!!! Vse, kar je treba storiti, je, da se malo potrudite za pomnožitev našega članstva. In to ni težko. S. N. P. J. je dobro poznana! Slovi povsod kot najboljša in popolnoma ter vsestransko zanesljiva organizacija, zato je lahko pridobiti bodisi rojakinjo ali rojaka, da postane njen član. Vsak se rad pridruži naši mogočni delavski zadrugi, samo če ga pravilno nagovorite ter mu malo obrazložite, kako lahko pristopi in koliko prednosti in ugodnosti ter zaščite bo deležen pri nas.

Te kampanje nismo uvedli za to, ker nam drugače ni mogoče dobiti novih članov! Naša organizacija baš sedaj najlepše napreduje in raste. SNPJ. pridobi več na novem članstvu v enem mesecu, kakor pa druge slične organizacije celo leto! Ampak vemo, da je še veliko rojakov, ki še niso v društvu. Vemo, da so vsi ti delavci in kot taki morajo imeti dobro podporno društvo. Je jih še precej, ki se na zanimajo za organizacijo, doklet so mladi in zdravi, ko pa zbole ali če jih zadene nesreča in ko postanejo stari, pa le iščejo milosti pri nas in postanejo naše breme. Vse te je treba poiskati, vse te poučiti in spraviti v naše vrste. Naj bodo deležni naših dobrot in naših dolžnosti.

Naši člani so bili zmeraj agilni in delavni, za to smo pa tako sijajno vspeli in zgradili tako veliko, tako mogočno organizacijo. Poznali in spoštovali so nje velike načela in plemenite ideje, pa so zanje delali neumorno in se žrtvovali — vse brezplačno. In prepričani smo, da bodo delali in agitirali z isto idéjalnostjo, pa z večjo navdušenostjo tokrat, kajti čaka jih še posebna nagrada v obliki raznih predmetov, ki so navedeni spodaj. Tokrat ne boste delali zastonj in se samo žrtvovali, kot je bilo prej, ko je bila naša organizacije še šibka in finančno nejaka ter jo je bilo treba postaviti najprej na trdne noge, — SNPJ bo kmalu dvamiljonska organizacija in je v stanu, da vam izkaže hvaležnost za vaš trud in požrtvovalnost s primerno nagrado. Toda, ker se Vam ta prilika nudi samo med prvim junijem in zadnjim novembrom t. l., zato ne odlašajte, — zavihajte rokave in pojdite na delo takoj! Požurite se in poskušajte dobiti ta krasni avtomobil!

In v slučaju, da je pri vas premalo rojakov in nimate prilike dobiti toliko članov, da bi dobili avtomobil, se potrudite za pisalni stroj ali kaj drugega. Vsak ima priliko do dobitka kake nagrade, pa naj bo naselbina še tako majhna. Glavni odbor je odločil za naše kontestante sledeče nagrade:

Za pridobitev	200	novih	članov—		Avtomobil (Ford Touring Car, model 1923, factory price).
"	"	100	"	"	Fonograf z desetimi slovenskimi ploščami.
"	"	75	"	"	Veliki pisalni stroj s slovenskim črkami.
"	"	50	"	"	Corona pisalni stroj (ročni) s slovenskimi črkami in pet knjig K. M.
"	"	40	"	"	Corona ročni pisalni stroj s slovenskimi črkami, ali pa zlato uro z verižico.
"	"	30	"	"	Zlato uro z jednotinim vrezkom ali pa kake druge tukaj omenjene predmete iste vrednosti.
"	"	25	"	"	Pet knjig K. M., samopojnik (Fountain Pen), dveletna naročnina na dnevnik Prosveta in privesek za uro.
"	"	20	"	"	Pet knjig K. M., samopojnik in dveletna naročnina na dnevnik Prosveta.
"	"	15	"	"	Pet knjig K. M., celoletna naročnina na dnevnik Prosveta in samopojnik.
"	"	10	"	"	Pet knjig K. M. ali pa celoletna naročnina na dnevnik Prosveta in 2 knjigi K. M.
"	"	5	"	"	Celoletna naročnina na dnevnik Prosveta ali pa tri knjige K. M.
"	"	3	"	"	Polletna naročnina na dnevnik Prosveta ali pa dve knjige K. M.
"	"	2	"	"	Slovensko-Angleška Slovnica ali pa katerakoli knjiga K. M.

Gori navedene nagrade veljajo tudi za Mladinski oddelek, samo je treba dvojno število otrok, ali dve otroka za enega člana, da se dobi ista nagrada. Vpoštevajte to!

Ta kampanja je v veljavi od 1. junija pa do 30. novembra tega leta. Nagrada se bo dobila za vse tiste nove člane in otroke, ki bodo spoznani sposobnim za sprejem v teku tega časa. Udeleže se lahko kontesta posamezni člani in društva kot celota. Društvo je opravičeno da nagrade le, če dobi v teku tega kontesta najmanj 25 novih članov, posamezniki so pa opravičeni do kateresibodi gori navedene nagrade, če dobe zahtevano število novih članov. Novopridobljeni člani in otroki se štejejo samo enkrat, to je, za one pristople, katere dobi član in zahteva za njih nagrado sam, ne more dobiti nagrade za ravnoiste člane še društvo.

Posebna ugodnost za nova društva in organizatorje! — Glavni odbor je nadalje sklenil, da vse nove društva, ki se ustanove tekom te kampanje, dobe vse poslovne knjige brezplačno, in član, ki organizira novo društvo, je opravičen do gorinavedene nagrade, če dobi potrebno število novih članov.

Bratje in sestre — HAJDI NA DELO!!! POŽURIMO SE ZA NAGRADO!!!